

Autor: Jarosław Agaciński

Konspekt katechezy **„III Synod Archidiecezji Lubelskiej” - „Wierzę i płonę w Kościele”**

I. Założenia edukacyjne

1. Cele katechetyczne – wymagania ogólne
 - **Pogłębienie wiary i wychowanie w wierze.**
 - **Przybliżenie dzieciom tego, czym jest Synod w jego osobach, metodach i działaniu jako środek realnego rozwijania swojej wiary w Kościele lokalnym i powszechnym.**
2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe
 - a. Wiedza
 - Uczeń ...potrafi podać i wyjaśnić czym jest Synod (nie cytuję definicji, ale podaje cel i zadania Synodu).
 - Podaje strukturę działań synodalnych i tego, w jakimś stopniu i w jaki sposób mogę w nim uczestniczyć.
 - Wymienia sposoby pogłębiania wiary.
 - Podaje znaczenie symboli Logo Synodu
 - b. Umiejętności: Co potrafi wytłumaczyć, uzasadnić, opowiedzieć?
 - Uczeń ... tłumaczy prawdę, że warto troszczyć się o wiarę i wyjaśnia dlaczego warto się o nią troszczyć.
 - Wskazuje i opowiada o Kościele nie jako o budynku, ale o wspólnocie ludzi wierzących.
 - Uzasadnia potrzebę pogłębiania wiary jako przez że moja wiara jest ważna, ktoś (wspólnota Kościoła) o niej myśli, troszczy się i pragnie mojego rozwoju.
 - Dzieli się odkryciem, że prawdziwie przeżywana wiara jest „zaraźliwa”.
 - c. Postawy
 - Odpowiedzialność za obowiązek rozwijania swojej wiary. („Czerpię siłę z Kościoła i buduję Kościół”).
Odczytuje prawdę, że moja wiara i wiara poszczególnych członków kościoła lokalnego jest niezbędną w budowaniu Kościoła powszechnego.
 - Współodpowiedzialność za kościół lokalny przez szukanie sposobów pogłębiania życia religijnego w lokalnych wspólnotach kościoła.
 - Szacunek dla ludzi poszukujących Boga we współczesnym świecie.
Mówi „dobrze” o Synodzie nie tylko jako akcji „przedstawicieli Kościoła”, ale przekonuje, że SYNOD to wspólne dzieło ludzi poszukujących odnowy wiary.
 - Chętnie modli się w intencjach Synodu
 - d. Korelacja z edukacją
 - Historia - poznawanie historii Kościoła lokalnego, pasji ludzi, którzy na przestrzeni wieków chcieli zmieniać i zmieniali oblicze Kościoła.
 - Język Polski - odkrywanie sposobów coraz skuteczniejszego odczytywania myśli Ewangelii i dokumentów Kościoła.
 - Plastyka, muzyka – odkrywanie piękna przekazu Ewangelii w działaniach artystycznych odbywających się w mojej diecezji. Tworzenie nowych środków wyrażania prawd ewangelicznych.

3. Metody i techniki

- a. „Retrospekcja wiary” - szukamy „dopływów naszej wiary” – analiza tego, co w mojej wierze „płyne”, a co „stoi”.
- b. „Szukamy podobieństwa” – nauka odkrywania „pełnego oglądu” wiary i nie oceniania według pozorów.
- c. „Cegielka mojej wiary” – mój wkład w budowanie wspólnoty Kościoła.
- d. „Sam nie wystarczę” – ćwiczenia w wykonaniu pracy wymagającej pomocy wspólnoty osób. Odkrywamy niewystarczalność jednej osoby w skutecznym pogłębianiu wiary. Potrzebujemy „wspólnoty” – „komunii”.
- e. „Rozsypanka wyrazowa”

4. Środki dydaktyczne

- a. Pismo Święte.
- b. Obraz Logo Synodu oraz jego poszczególne elementy.
- c. Puzzle z nazwami komisji synodalnych.
- d. Tekst Hymnu Synodu.
- e. Szablon „planu kościoła.
- f. Tablica multimedialna (wyświetlenie Logo, tekstu pieśni, zapis notatki).
- g. Czyste karteczki.
- h. Nagrana modlitwa kończąca katechezę mówiona przez ks. Proboszcza lokalnej parafii (puszczenie nagrania lub „połączenie” z ks. Proboszczem na koniec katechezy).

5. Słowa kluczowe

- Synod, parafia, dekanat, diecezja, Kościół Powszechny
- „Dom i szkoła Komunii”
- „Cegielka wiary”
- Wiara płynie, a nie tylko ją „mam”
- Rozpal nas!

II. Przebieg katechezy

1. Modlitwa (nawiązanie do poprzedniej katechezy)

- Dziękujemy Duchowi Świętemu za prowadzenie Kościoła.
- Przepraszamy, że nie zawsze słuchamy Ducha Świętego i doskonalimy się w wierze.
- Prosimy Ducha Świętego, żeby nas prowadził, dawał chęć pogłębiania wiary i umacniał więź z moim kościołem parafialnym i diecezjalnym.
- Czytamy lub śpiewamy Hymn Synodu.

2. Sytuacja egzystencjalna

Narracja i zainicjowanie tematu:

Wydawać się może, że tytuł tej katechezy brzmi zbyt „trudno” i zbyt „obco”?

No to zacznijmy jeszcze raz:

„Panie! Rozpal nas!”

„Ogień wiary w moim Kościele”

„Czy moja wiara płonie?”

„Chodzę do Kościoła, czy jestem Kościołem?”

Czy to na pewno „zupełnie inne tytuły”, czegoś zupełnie innego?!

No właśnie to nie jest zupełnie coś innego...

Duchu Święty rozpala nas!

Na początek historia, która wydarzyła się naprawdę:

W okolicach Suwałk, w krainie jezior miałem okazję łowić ryby w przepięknym jeziorze „Suchar”. Wbrew jego nazwie nie było suche, ale obfitowało w mnóstwo ryb, roślinności, zwierząt żyjących w jego pobliżu. Było niewielkie, więc na szczęście nie obfitowało w tłumy turystów.

Przez wiele lat stanowiło atrakcję Wigierskiego Parku Narodowego. Pewnego razu wynajęci z miasta robotnicy mieli dokonać uporządkowania terenów zielonych wokół kilku jezior, również małego jeziorka „Suchar”. Po wycięciu zbędnych drzew i krzewów, dojazd do linii brzegowej stał się łatwiejszy. Podczas prac leśnych natrafili na jakieś strumyczki, które nie wiadomo skąd i po co płynęły w stronę jeziorka i chyba wypływały z niego. Pracownicy bardzo szybko uporali się z tym „cieknącym” i utrudniającym im pracę „problemem”, zasypując i przekopując rowem płynące strumyki.

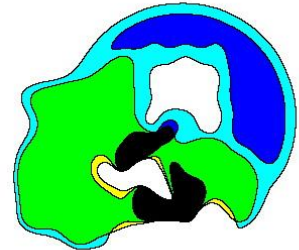
W końcu było czysto i porządknie.

Po niedługim czasie ku przerażeniu odwiedzających to miejsce turystów i leśniczego, jeziorko zaczęło zamieniać się w staw, a potem w bagno.

Dość długo trwały poszukiwania źródła problemu, a jeszcze dłużej jego naprawienie przez kolejną ekipę tym razem specjalistów pracujących na co dzień w lesie.

Bez ciągłego dostępu do świeżej wody, jeziorko umierało!

To, co pracownikom wydawało się mało znaczącymi strumykami utrzymywało życie w jeziorze!

Moja wiara ma płynąć!

3. Problem – Cel naszego dzisiejszego spotkania:

Poszukujemy właściwego obrazu Kościoła:

- ✓ Czym jest Kościół?
- ✓ Że wiara nie jest moim „stanem posiadania”, lecz tym, co mam rozwijać w Kościele.
- Odkryć, że musimy odkrywać, pogłębiać i „ćwiczyć” wiarę poprzez pogłębianie więzi z Kościołem lokalnym jako organicznej części Kościoła Powszechnego.
- Poznać cele Synodu jako „zwołania ludzi wierzących”!

Każdy wierzący w Jezusa jest zaproszony, żeby iść za Jezusem i z Jezusem!

Więcej, to nie tylko księża i siostry zakonne lub jacyś wyjątkowo wyznaczeni „odgórnie” ludzie, mają „zajmować się” głoszeniem wiary, ale właśnie ja i ty, czyli ...KOŚCIÓŁ!

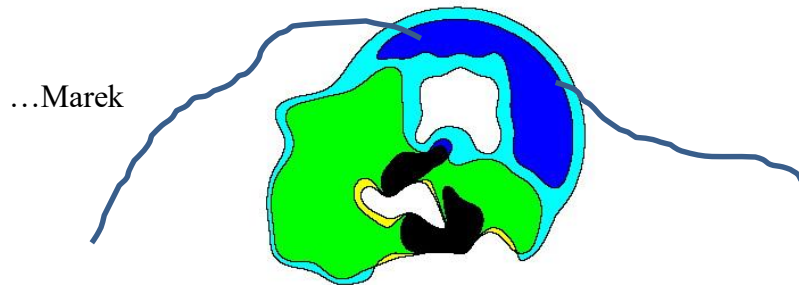
Czy nam to „wychodzi” i jak nam to „wychodzi”?

Uff! Właśnie tym zajmuje się SYNOD, czyli zebranie wszystkich „zaangażowanych” wierzących, których zwołuje książę arcybiskup, aby poznać „jak tam ma się nasza wiara?” i

jak zaradzić problemom wiary! Mamy sprawdzić, czy nasza wiara jest płynącym żywym strumieniem, czy „zasilamy” swoją postawą wiary „jezioro” jakim jest Kościół!

Ćwiczenie 1*

I już teraz proponuję do mapki naszego „jeziora” dorysuj strumień, który łączy się z jeziorem. Przy strumieniu napisz swoje imię. To symbol mojej wiary i mojej łączności z Bogiem i Kościołem.

Słowo „Komunia” oznacza właśnie: łączność – wspólnota, której wciąż musimy się uczyć, dlatego hasłem naszego Synodu jest: „Dom i szkoła Komunii”! *Przebrnęliśmy przez ten tytuł, którego tak naprawdę nie ma się co obawiać.*

4. Wiara i życie chrześcijan

Nie „wymyślamy” sobie nowej pracy i „dodatkowych” zadań, ale odpowiadamy na Słowa Jezusa, aby wierzyć, głosić i żyć wiarą.

„I rzekł do nich: «Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu»
(Mk 16, 15)

„Panie, przymnóż nam wiary!”

(Łk 17, 5-10)

„Panie, daj mi tej wody, abym nie pragnęła

(J 4,15)

„W ostatnim zaś, najbardziej uroczystym dniu święta, Jezus stojąc zawołał donośnym głosem: „Jeśli ktoś jest spragniony, a wierzy we Mnie - niech przyjdzie do Mnie i pije! Jak rzekło Pismo: Strumienie wody żywej popłyną z jego wnętrza”.

(J, 7, 37 – 38)

I Synod Diecezji lubelskiej odbył się w dniach 25-27 września 1928 roku. Został zwołany przez ówczesnego biskupa lubelskiego Mariana Leona Fulmana.¹

5. Zastosowanie życiowe

Często na wycieczkach krajoznawczych zwiedzamy różnorodne budowle. Podczas takich spacerów widzimy cegły, albo kamienie, na których z mniejszą lub z większą zdolnością artystyczną odnajdujemy naniesione napisy (np.):

Marek - tu byłem 23.01.1990 r.

Marysia - tu spotkałam Marka 24.01.1991 r.

Asia - też tu byłam 16.06.1999 r.

Oczywiście, niszczenie zabytków własnej historii zawsze jest złe!

Chcemy jednak być jakąś „cegiełką” w większej budowlu. Chcemy, by ktoś odkrył, że byliśmy w tym miejscu. W końcu chcemy pochwalić się za parę, a może i za kilkadziesiąt lat, że tu byliśmy!

Wiara jak cegielka, każdego dnia buduje moją przyjaźń z Bogiem i z drugim człowiekiem.

Chcemy budować i lubimy budować! Chcemy zostawić ślad naszej wiary z naszych sercach i w sercach innych. Tak budujemy Kościół!

Nie znam budowli, która nie wymagałaby „remontu” i „odnowienia”.

Tak samo **Kościół jako wspólnota ludzi wierzących, zwłaszcza zebranych w kościele parafialnym potrzebuje wzrostu i ciągłego odnawiania i oczyszczania swojej wiary.**

Kościół, w którym wzrastam

Szczegółowo czym jest nasz SYNOD?

1. „Zwołaniem” przez księdza biskupa ludzi, dla których wiara jest nie tylko dodatkiem, ale siłą do życia.
2. Czasem i miejscem, by zadać sobie parę pytań:
 - a. W jakim „miejscu wiary” znajdujemy się jako archidiecezja?
 - b. Jak jest z naszą codzienną wiernością Ewangelii?
 - c. Jak dzisiaj głosimy Ewangelię?
 - d. Jakie stoją przed nami wyzwania?
 - e. Z czym sobie radzimy dobrze, a z czym mamy problemy?
 - f. Jakie środki mamy do dyspozycji? (Co wykorzystujemy do głoszenia wiary?)
 - g. Jak sprawdzają się istniejące struktury?

Od autora: [Nie myślałem, że do tego dojdzie, iż będę „oprowadzać” ludzi po kościele, a właściwie po Kościele wyjaśniając to, co dla uczestniczącego z życiu Kościoła jest oczywistością, a dla niewierzącego trudną do zapamiętania z powodu braku punktu zaczepienia informacją].

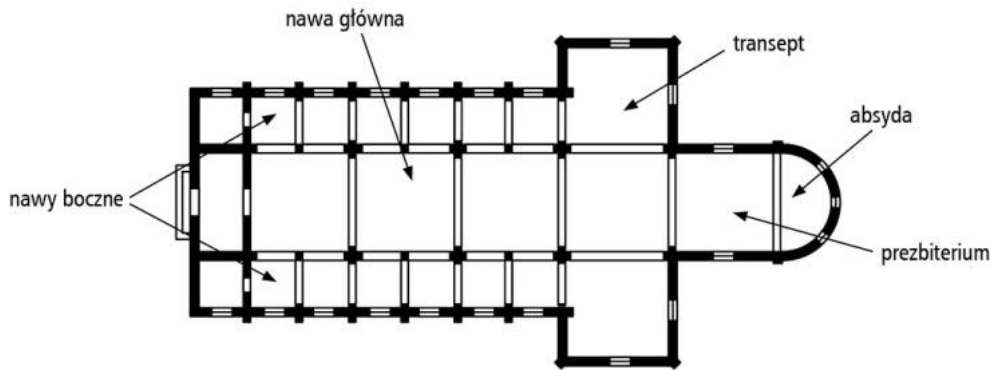
Ćwiczenie 2

Dawniej kościoły budowano na obrysie krzyża.

Napiszę lub narysuję to, co mogę i chciałbym (chciałabym) „włożyć” do Kościoła jako mój wkład w Jego budowanie, jako taką właśnie moją (podpisaną przeze mnie) „cegielkę”?

Prościej: Napiszę lub narysuję swoją „cegielkę” moich dobrych uczynków i umieszczę ją w Kościele.

(Prowadzący dzieli klasę na grupy kilkuosobowe lub kładzie poniższy szablon wnętrza kościoła przed całą klasą. Rozdaje kartki różnego kształtu i rozmiaru, które „nie mieszczą się” dokładnie w pustych miejscach na planie kościoła).

Podczas próby umieszczania kartek prowadzący:

1. Zwraca uwagę, że:
 - a. każdy dar jest ważny,
 - b. zawsze musimy dostosować swój dar do potrzeb i możliwości innych ludzi w Kościele.

Dążymy go Boga we wspólnocie

Ćwiczenie 3

Zobaczmy jak udaje mi się realizować jakiś cel „samemu”.

1. Każdy uczeń ma za zadanie samodzielnie zawiązać jedną ręką sznurowadło!
2. Dwoje uczniów ma wykonać tę samą czynność. (udaje się!) Jak się nie uda zrzucamy umiejętnie z uśmiechem „winę” na ...kiepską jakość „sznurowadła”!

„lub” „i”

Ćwiczenie 4

1. Każdy uczeń ma za zadanie samodzielnie podnieść jednym długopisem lub kredką inny długopis lub kredkę.
2. Po nieudanej próbie, powtarzamy tę czynność połączeni w czteroosobowe grupy.

Wniosek:

Sam nie dam rady. Rozmawialiśmy podczas pracy, dzieliliśmy się uwagami i pomysłami wykonania tego zadania.

Nie jest dumą odmówić pomocy innym ludzi. Wspólne działanie odnosi skutek.

Nie zbudujemy Kościoła w pojedynkę.

Nie zbudujemy Kościoła bez dialogu, rozmowy, opowiadania, co i jak dalej robić.

Gdy w ogóle nic nie podejmiemy w ogóle nic nie zbudujemy bez wspólnoty ludzi!

Przypominamy! Pamiętamy: Głową kościoła lokalnego jest ksiądz proboszcz.
(podajemy imię i nazwisko proboszcza parafii, na terenie której znajduje się szkoła)

Modlę się!

Eucharystia jednoczy nas z Bogiem i z ludźmi.

„Odmówienie” najprostszej modlitwy „Zdrowaś Mario” zajmuje 14 sekund.
 Umycie lewej ręki z dobiegnięciem do łazienki (w domu) zajmuje 20 sekund.
 Wielu ludzi mówi, że „nie ma czasu” na modlitwę. Reklamy na różnych kanałach TV trwają około 14 minut. Potrafimy „odśpiewać” z pamięci niejedną reklamę!
 Msza Święta jest NIEZBĘDNYM spotkaniem z Bogiem we wspólnocie Kościoła.
 Bez niej moja wiara „nie popłynie”!
(w przypadku dzieci młodszych można polecić uczniowi „umycie jednej dłoni” modląc się wraz z całą klasą w tym czasie za wybranego ucznia, który wyszedł z sali. Czas jego nieobecności zostaje odmierzony odmówionymi modlitwami).

W Uroczystość Zwiastowania Pańskiego, 25 marca 2019 r. Metropolita Lubelski Arcybiskup Stanisław Budzik podpisał dekret zwołujący III Synod Archidiecezji Lubelskiej. Członkami III Synodu Archidiecezji Lubelskiej jest ponad 200 osób, zarówno duchownych jak i świeckich.

Ksiądz Arcybiskup powołał 12 zespołów, które mają za zadanie ma za cel przyjrzeć się jak „ma się” budowla naszego Kościoła lokalnego, czyli co się dzieje z moją wiarą i z wiarą moich bliskich we wspólnocie wiary – w moim najbliższym Kościele.

KOMISJE SYNODALNE

„Pomocniczek” – o co tu „chodzi”?

1. Powołanie świeckich w Kościele.
 Ty i ja! Wszyscy jesteśmy powołani przez Jezusa, aby „osiągnąć” Niebo, a nie tylko „księża” i „siostry zakonne”!
2. Duchowość i posługa kapłana.
 Ksiądz też musi szukać swojej świętości, rozwijać ją i dbać o nią jak o największy skarb!
3. Życie konsekrowane.
 Nie tylko w drugim człowieku, ale jak najbardziej w Bogu można i trzeba się zakochać. Księża i siostry zakonne „zarażają” nas miłością Boga, któremu ślubowali, że będą z Nim zawsze.
4. Liturgia – kult Ojca w duchu i prawdzie.
 Podczas wspólnej modlitwy poprzez różnego rodzaju znaki, przeżywamy głębiej tajemnicę Boga i Kościoła.
5. Katechizacja i ewangelizacja.
 Hurra! Jeśli doświadczam Miłości Jezusa, to mówię o tym, śpiewam, tworzę i zarażam wiarą innych!
6. Młodzież przyszłością Kościoła.

Jak „przekuć” nasz totalny entuzjazm, pomysłowość, ufność do drugiego człowieka, w siłę wiary, która pomaga innym?

7. Rodzina Kościołem domowym.
Jezus powiedział, że gdzie dwóch lub trzech zebranych jest w Jego imię, tam On jest obecny. To właśnie jest mój „najbliższy” Kościół.
8. Świadeństwo miłosierdzia.
Jak pochylamy się nad ludźmi potrzebującymi? Przecież tyle otrzymaliśmy od Boga!
9. Ekumenizm i dialog międzyreligijny.
„Zarażam” innych ludzi do wiary budując swoją wiarę, słuchając i szanując innych.
10. Misje odnawiają Kościół.
Dziś „wyjdę” z Dobrą Nowiną do moich najbliższych np.: z dobrym słowem pomocą, modlitwą, a kiedyś może z wyjazdem do tych, którzy nie słyszeli o Jezusie.
11. Kościół w dialogu z kulturą.
Ile wspaniałych rzeczy można stworzyć będąc „przejętym” Bożym pięknem. Chrześcijanie są twórcami, a nie odtwórcami!
12. Odpowiedzialność za dobra materialne.
To „kim jestem” jest ważniejsze od tego, „co mam”. Gdy dzielę się, pomnażam DOBRO.

Ćwiczenie 5

Ułożę „rozsypankę” komisji w jedną całość i narysuję płomyk na tą, która wydaje mi się najbliższa i najbardziej zrozumiała!

Powołanie świeckich w Kościele	Świadeństwo miłosierdzia	Rodzina Kościołem domowym
Liturgia – kult Ojca w duchu i prawdzie	Katechizacja i ewangelizacja	Kościół w dialogu z kulturą
Odpowiedzialność za dobra materialne	Życie konsekrowane	Ekumenizm i dialog międzyreligijny
Duchowość i posługa kapłana	Misje odnawiają Kościół	Młodzież przyszłością Kościoła

(pociąć napisy tworzące puzzle) (ilość części uzależniona jest od zdolności dzieci)

6. Podsumowanie treści

Ćwiczenie podsumowujące 7

Bardzo byłem ciekaw, czy zauważycie...? Czy dostrzegasz teraz jakieś podobieństwo naszego „jeziorka” z pierwszej historii do Logo naszego Synodu?

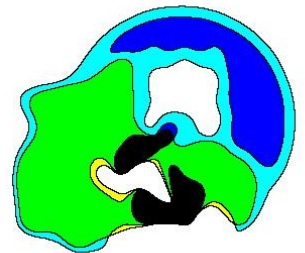
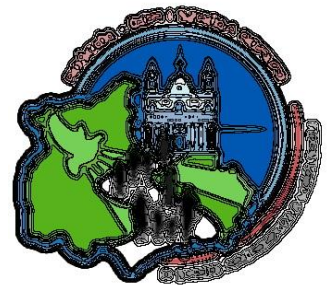
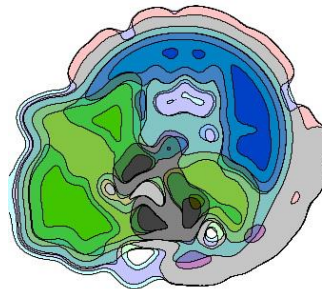
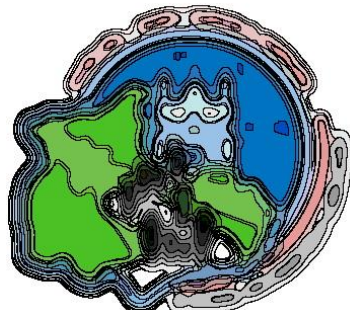
Wiele rzeczy z pozoru niewyraźnych, gdy przyjrzymy się i włożymy w nie trochę naszej pracy, nabiera

**kształtu. Warto jest wierzyć i służyć, nawet, jeśli dzisiaj widzę tylko niejasne
zarysy mojej wiary!**

Uporządkuj (ponumeruj) obrazki w kolejności od najmniej wyraźnych do najbardziej wyraźnych.

Wybierz jeden z elementów składających się na Logo Synodu (przy tytułach) i napisz w jaki sposób przypomina on Tobie o potrzebie rozwijania swojej wiary w Kościele.

Refleksja: (w skupieniu i wyciszeniu)

Pomyślmy: Czy moja wiara jest tą wiarą, o której mówił Jezus, czy tylko ją „przypomina”?

7. Notatka

1. Kościół to mój „Dom i szkoła Komunii”.
2. Synod jest „zwołaniem” przez księdza biskupa ludzi, dla których wiara jest nie tylko dodatkiem, ale siłą do życia.
3. Jezus wzywa mnie do ciągłego odnawiania swojej wiary we wspólnocie lokalnego (parafialnego) Kościoła.

Praca domowa

- ❖ Napiszę lub przedstawię w formie rysunku: Przez co jeszcze mogę rozwijać swoją wiarę w Kościele i dla Kościoła?
- ❖ Praca dla chętnych:
 - ❖ Słuchając hymnu Synodu, na podstawie słów zwrotek i refrenu, odnajdź i napisz:

Co czyni dla nas Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty oraz, co my możemy uczynić na drodze pogłębiania swojej wiary.

Bóg Ojciec	Syn Boży	Duch Święty	Moje uczynki na drodze pogłębiania wiary

lub

❖ Narysuję **swoje Logo**, które będzie moim znakiem ciągłego odnawiania wiary.

8. Ewaluacja tematu

1. Prezentacja przez katechetę poszczególnych elementów składających się Logo Synodu, nazywanie ich przez uczniów i wyjaśnianie znaczenia znaku.
2. Rozmowa na temat znaczenia narysowanych przez uczniów „dopływów” do „jeziorka” i wyjaśnienie przez dzieci potrzeby stałego kontaktu z łaską wiary na wzór stałego kontaktu ze strumieniem.
3. Uczniowie wymyślają swoje hasło ukazujące związek Synodu z pogłębianiem wiary, które prezentują w formie „zawołania” – „okrzyku”, rysunku lub dwuwierszowego wiersza (w zależności od wieku dzieci).

9. Modlitwa

(puszczamy nagranie modlitwy odczytanej, wypowiedzianej przez ks. Proboszcza lokalnej parafii, „łączmy się” z ks. Proboszczem, który poprowadzi modlitwę na zakończenie lub czyta wybrane przez katechetę dziecko)

Kościół jest solą ziemi, jest światłością świata. Boże, pomóż mi, bym wraz z moimi bliskimi czynił wszystko, by w pełni przeżywać obecność Boga w mojej rodzinie i moim kościele parafialnym. Sam nie dam rady, więc proszę Cię Duchu Święty, niech Twa moc odnowi moja i naszą wiarę!

(Posłuchać, odśpiewać 1 zwrotkę Hymnu Synodu)

HYMN SYNODU :

NA MELODIĘ: PANIE, DOBRY JAK CHLEB

Duchu Święty, Twa moc

Niechaj odnowi oblicze Kościoła,

Bo Tyś do wiary swój lud powołał

I w swej miłości zachował.

Ojciec nas wezwał, by iść wspólną drogą,

Syn nas odnowił przez swe zmartwychwstanie.

Idźmy więc razem i przynieśmy owoc,

W każdym z nas słowo niech się ciałem stanie.

Duchu Święty, Twa moc

Niechaj odnowi oblicze Kościoła,

Bo Tyś do wiary swój lud powołał

I w swej miłości zachował.

Jednego serca i jednego ducha

Budujmy świętą komunię Kościoła.

Niech jego Matka naszych próśb wysłucha
 I tam prowadzi, gdzie nas Jezus woła.
 Duchu Święty, Twa moc
 Niechaj odnowi oblicze Kościoła,
 Bo Tyś do wiary swój lud powołał
 I w swej miłości zachował.

Przypisy:

1 - Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae* z 1979 roku przypomina jako cel naszego katechizowania: „Ażeby katecheza osiągnęła swój własny cel, to jest wychowanie w wierze, niezbędne jest wprowadzenie różnych metod ... (CT 51).

- Większość historyków za pierwszy synod diecezjalny uważa zgromadzenie w Auxerre w 578 roku. Wskazanie konkretnego momentu historycznego, od którego można mówić o praktyce zwoływania synodów diecezjalnych w Kościele, wydaje się niemożliwe. Tworzenie się synodu prawnej było procesem, wyglądało odmiennie w różnych częściach chrześcijańskiego świata.

*** - Ćwiczenia do wykorzystania w zależności od grupy wiekowej i możliwości katechety**
Poszczególne elementy Logo w załączniku

